Overtaksationskommissionen for Nordjylland og Viborg

Kendelse

Forretningsdag den 27. september 2023

Sagsnr. 2023-127966

Sagens parter:

Bredejere: Bredejer 1 og Bredejer 2

(herefter benævnt bredejerne)

(Lb.nr. 1)

VS

Miljøstyrelsen

Overtaksationskommissionens afgørelse

Taksationskommissionens afgørelse stadfæstes

Indledende oplysninger

Sagen vedrører bredejernes erstatningskrav for påvirkning af fiskebestanden i Adresse 1 i forbindelse med miljøovervågning og fiskeundersøgelser efter NOVANA-programmet.

Onsdag den 27. september 2023, kl. 11.30, samledes Overtaksationskommissionen for Nordjylland og Viborg på Adresse 2 . Til stede ved overtaksationskommissionens behandling af sagen var formanden lektor, ph.d. Ole Terkelsen, forhenværende gårdejer Holger Hedegaard, seniorsergent Keld Fausing og landmand Jens-Jørn Holdensgaard Nielsen.

Sagen er indbragt for Overtaksationskommissionen for Nordjylland og Viborg af bredejerne. Bredejer 1 gav møde ved adm. direktør Person 1 samt skovfoged Person 2 . Bredejer 2 gav møde ved godsejer Person 3 . Bredejerne var repræsenteret af erhvervspolitisk chef Tanja Blindbæk Olsen, Dansk Skovforening.

Miljøstyrelsen gav møde ved chefkonsulent Henrik Popp Hansen og afdelingschef Martin Petersen.

Protokollen blev ført af juridisk sekretær, fuldmægtig, cand.jur. Asbjørn Hagen Varde.

Sagens oplysninger

Adresse 1 har et areal på 204 ha og er den næststørste sø i Himmerland. Søen er ejet af bredejerne.

I september 2021 foretog Miljøstyrelsen fiskeundersøgelser i Adresse 1 som led i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), der har til formål at indsamle overvågningsdata om påvirkning, tilstand og udvikling i naturen og miljøet i Danmark.

Der blev i forbindelse med undersøgelserne fjernet 564 aborrer samt 45 helt af varierende størrelse.

Sagen vedrører et erstatningskrav fra bredejerne i anledning af fiskeundersøgelserne. Sagens omstændigheder er nærmere beskrevet i Taksationskommissionen for Nordjyllands kendelse af 22. marts 2023, hvis resultat og begrundelse er gengivet nedenfor.

Taksationskommissionens afgørelse af 22. marts 2023

"Flertallet på to medlemmer af kommissionen, herunder formanden, skal udtale:

Ifølge § 33, stk. 3, i lov om vandplanlægning skal skader og ulemper, der forvoldes ved foranstaltninger efter stk. 1, erstattes. Det fremgår af § 33, stk. 1, at Miljøministeriets personale eller personer med bemyndigelse fra ministeriet mod forevisning af legitimation har adgang til enhver ejendom for blandt andet at foretage tekniske undersøgelser efter lovens § 31.

Flertallet lægger til grund, at de omhandlede undersøgelser af Adresse 1 skete som led i det omtalte NOVANA-program, som har hjemmel i § 31, i lov om vandplanlægning, og at undersøgelserne er gennemført i overensstemmelse med de gældende anvisninger fra Aarhus universitet. Det er oplyst over for kommissionen, at der i 2021 blev optaget i alt 25,48 kg fisk fra søen eller skønnet 0,1656 % af biomassen i søen.

Bredejerne har under sagen gjort gældende, at de har haft et økonomisk tab i forbindelse med optagning af fisk fra søen, og tabet er opgjort til det anførte beløb på 23.400 kr. med tillæg af moms. Beløbet er opgjort ud fra en genanskaffelsespris. Miljøministeriet har bestridt opgørelsen af værdien af de optagne fisk.

Kommissionens flertal finder det endvidere ikke godtgjort, at bredejerne som følge af undersøgelsen har lidt et indtægtstab, eller at der som følge heraf er sket nogen forringelse af ejendommens værdi, som kan medføre ydelse af økonomisk erstatning. Flertallet skal herved bemærke, at bredejerne ikke har haft en kommerciel udnyttelse af søen, herunder ved salg af fisk til konsum eller salg af fisketegn.

Flertallet skal endvidere bemærke, at den omhandlede fiskeundersøgelse er gennemført i henhold til lovkrav og i overensstemmelse med de herfor gældende nationale anvisninger, hvorefter optag af fisk som sket har været en nødvendig følge. NOVANA bidrager især til, at Danmark opfylder de forpligtelser, som er fastlagt i national lovgivning, EU-direktiver og internationale konventioner om overvågning af vandmiljø, natur og luft. Søerne, der indgår i undersøgelserne, er et repræsentativt udvalg af forskellige typer af sønatur.

Henset til undersøgelsens formål og omfanget af optagne fisk i forhold til størrelsen af fiskebestanden i søen, finder flertallet i kommissionen ikke, at der har været tale om et indgreb i ejendomsretten af ekspropriativ karakter, der i sig selv kan give grundlag for et erstatningskrav, herunder for ulemper ved undersøgelsen.

Et medlem af kommissionen skal udtale:

Mindretallet kan tiltræde bredejernes opfattelse, hvorefter de skete undersøgelser af søen har været en belastning for bredejerne, og at fiskebestanden i søen er faldet som følge af undersøgelsen. Der er ikke grundlag for at tilsidesætte det fremsatte erstatningskrav, og dette medlem kan tiltræde, at der skal betales erstatning, når der bortfjernes noget fra ejendommen.

Dette medlem tager herefter bredejernes erstatningskrav til følge.

Afgørelsen træffes herefter af flertallet.

Thi bestemmes:

Der tilkendes ikke bredejerne Bredejer 1 *og* Bredejer 2 *erstatning"*

Parternes påstande og synspunkter

Miljøstyrelsen påstod principalt, at taksationskommissionens afgørelse stadfæstes, således at der ikke betales erstatning til bredejerne. Subsidiært påstod Miljøstyrelsen, at erstatningen fastsættes til salgsprisen og ikke genanskaffelsesprisen på de optagne fisk.

Miljøstyrelsen beskrev indledningsvis de gennemførte undersøgelser efter NOVANA-programmet i 2021.

Miljøstyrelsen redegjorde for det retlige grundlag for NOVANA-programmet. Undersøgelserne har hjemmel i lov om vandplanlægning § 31, og Miljøstyrelsen har efter § 33 adgang til enhver ejendom for at foretage undersøgelserne. I forbindelse med eventuelle skader forårsaget af Miljøstyrelsen, følger det af § 33, stk. 3, at Miljøstyrelsen har et objektivt erstatningsansvar for skader og ulemper, som NOVANA-programmet forårsager.

Adresse 1 er unik i NOVANA-programmet på grund af søens størrelse og renhed. Undersøgelserne efter NOVANA-programmet bliver gennemført hvert sjette eller syvende år. Fremgangsmåden for undersøgelserne følger de tekniske anvisninger fra Nationalt Center for Miljø og Energi under Aarhus Universitet. Miljøstyrelsen varetager undersøgelserne og varsler bredejerne 14 dage før, at undersøgelserne begynder.

Miljøstyrelsen bestred, at søens tilstand bliver skadet som følge af undersøgelserne. Der er forud for NOVANA-programmet blevet foretaget undersøgelser af Adresse 1 af Nordjyllands Amt.

Miljøstyrelsen henviste til det for taksationskommissionen fremlagte faktaark for fiskeundersøgelserne. Det er Miljøstyrelsens vurdering, at Adresse 1 har en samlet biomasse på ca. 22,5 tons, og at de optagne fisk udgjorde ca. 0,1656 % af den samlede biomasse i søen.

Miljøstyrelsen fremhævede, at selv om styrelsen er underlagt et objektivt erstatningsansvar efter lov om vandplanlægning § 33, stk. 3, så skal de øvrige erstatningsbetingelser for bredejernes erstatningskrav være opfyldte. Miljøstyrelsen henviste til, at bredejerne for det første skal dokumentere at have lidt et tab, at der for det andet skal være kausalitet mellem den skadevoldende handling og bredejernes tab, samt at bredejernes tab for det tredje skal være en adækvat følge af den skadevoldende handling. Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at bredejerne ikke har lidt et tab.

Miljøstyrelsen henviste særligt til, at de optagne fisk i Adresse 1 var naturligt formeret i søen, og at bredejerne ikke har dokumenteret en kommerciel udnyttelse af søen, herunder ved salg af fisk til konsum eller salg af fisketegn. Det fremgår af Lindenborg Gods' hjemmeside, at fiskeri tilbydes i Adresse 3 og ikke i Adresse 1 . Miljøstyrelsen bestred, at undersøgelserne har påvirket værelsesudlejningen på Lindenborg Gods. Miljøstyrelsen vurderer, at undersøgelserne har en gavnlig effekt for den øvrige fiskebestand, da foderbestanden forbedres som følge af optagning af en begrænset mængde fisk.

Miljøstyrelsen anførte for så vidt angår bredejernes opgørelse af erstatningskravet, at det ikke er genanskaffelsesprisen på de optagne fisk, der er relevant, men alene salgsprisen, som Miljøstyrelsen har skønnet til at være 1.087 kr.

Miljøstyrelsen fastholdte, at bredejerne ikke har lidt et dokumenteret driftstab eller formuetab, der opfylder betingelserne for at få erstatning.

Miljøstyrelsen bestred, at undersøgelserne udgør et ekspropriativt indgreb og henviste til momenterne i de for taksationskommissionen fremlagte afgørelser UfR 1998.1669 H og UfR 1982.109/1H samt juridisk litteratur. Undersøgelserne er gennemført på et klart lovgrundlag i lov om vandplanlægning, og indgrebet har ikke særlig stor intensitet, idet de optagne fisk alene udgør 0,1656 % af den samlede skønnede biomasse i søen, og undersøgelserne foretages alene ca. hvert syvende år i praksis. Endvidere henviste Miljøstyrelsen til, at indgrebet har til formål at indsamle overvågningsdata, hvilket Miljøstyrelsen indsamler på tværs af over 120 søer i Danmark. Miljøstyrelsen fandt på den baggrund, at indgrebet har karakter af en erstatningsfri regulering af bredejernes ejendom.

Miljøstyrelsen præciserede på forespørgsel, at bredejerne – uanset det anførte om, at indgrebet efter styrelsens opfattelse ikke har karakter af et ekspropriativt indgreb – efter styrelsens opfattelse ville have krav på erstatning efter § 33, stk. 3, hvis de havde lidt et tab som følge af undersøgelserne. Styrelsen er ikke bekendt med sager, hvori der er tilkendt erstatning efter § 33, stk. 3. Bredejerne blev tilkendt erstatning i forbindelse med den seneste undersøgelser af Adresse 1 i 2013, men det var ifølge styrelsen en fejl.

Bredejerne påstod taksationskommissionens afgørelse ændret, således at erstatningen for tabet af fisk fastsættes til ikke mindre end 23.400 kr. eksklusive moms.

Bredejerne anførte, at de ønsker at få en fair erstatning for de optagne fisk i Adresse 1 .

De af Miljøstyrelsen foretagne undersøgelser påvirker tydeligt fiskebestanden i søen, som har været dalende. Bredejerne henviste særligt til, at der ikke bliver fanget så store aborrer i Adresse 1 som tidligere og at det er vanskeligt at genopbygge bestanden.

Bredejerne beskrev, at de har været tilbageholdende med at tillade fiskeri i Adresse 1 , men der arrangeres eksklusive overnatningsture med fiskeri for særlige selskaber.

Det er vanskeligt at fastsætte værdien af bredejernes egen mulighed for at fiske i søen. Muligheden for at fiske på søen er unik.

Bredejer 2 har tidligere udsat fisk i Adresse 1 . Det er sket i 1950'erne.

Bredejerne henviste til, at man i forbindelse med undersøgelserne i 2013 modtog en mindre erstatning på omkring 1.000 kr.

Bredejerne bestred, at det er af betydning, at fiskene i Adresse 1 er naturligt formeret. Bredejerne sammenlignede undersøgelserne med indgreb, hvor vildtbestanden på en ejendom påvirkes, og jagtværdien forringes.

Det er bredejernes opfattelse, at de øvrige fisk i søen ikke som følge af undersøgelserne har fået forbedrede leveforhold.

Det er principielt for bredejerne at få vurderet, om Miljøstyrelsen kan optage fisk fra en ejendom uden erstatning. Værdien af de optagne fisk kan ikke være afgørende for vurderingen.

Bredejerne henviste til det for taksationskommissionen opgjorte erstatningskrav på 23.400 kr. eksklusive moms, som udgør genoptagelsesprisen på de optagne fisk.

Overtaksationskommissionens begrundelse og afgørelse

De fiskeundersøgelser, som Miljøstyrelsen i september 2021 foretog i Adresse 1 som en del af det nationale program for overvågning af vandmiljøet og naturen (NOVANA), har hjemmel i lov om vandplanlægning § 31.

Det fremgår af lovens § 33, stk. 1, at Miljøministeriets personale eller personer med bemyndigelse fra ministeriet mod forevisning af legitimation har adgang til enhver ejendom for dels at foretage tekniske forarbejder og undersøgelser til forberedelse af beslutninger, dels at gennemføre overvågning efter lovens § 31. Ifølge § 33, stk. 3, skal "skader og ulemper", der forvoldes ved foranstaltninger efter stk. 1, erstattes.

Det fremgår af lovens § 34, at miljøministeren med henblik på udførelse af overvågning efter § 31 til eje eller midlertidig brug kan ekspropriere rettigheder over fast ejendom. Ifølge forarbejderne sigter det bl.a. til tilfælde, hvor der skal etableres boringer til brug for overvågning af grundvandet, eller hvor der skal placeres permanente målestationer, og der ikke kan opnås en aftale herom med ejeren af ejendommen, jf. F.T. 2013-14, tillæg A, L 71 som fremsat, side 40.

Det fremgår ikke af forarbejderne til § 33, stk. 3, hvilke former for skader og ulemper bestemmelsen sigter til, men at der "på linje med vandforsyningslovens § 39 foreslås en udtrykkelig bestemmelse om, at der skal ydes erstatning for de skader og ulemper, der forvoldes i forbindelse med myndighedernes opgaveudførelse", og at "erstatningsfastsættelse og behandling af sager herom følger den ordning, der er fastsat i lov om offentlige veje", jf. F.T. 2013-14, tillæg A, L 71 som fremsat, side 40, og se tilsvarende F.T. 2003-04, tillæg A, s. 440, om den tidligere § 51 i miljømålsloven. Den nævnte bestemmelse i vandforsyningslovens § 39 sigter til skader og ulemper i forbindelse med tekniske forarbejder og undersøgelser, herunder i form af opmålinger, nivellementer og pejlinger, og svarer til vejlovens § 99 og ekspropriationsproceslovens § 3 om forarbejder og undersøgelser, jf. nærmere hertil bet. nr. 330/1963, s. 59 f. Vandforsyningslovens § 39 fik sin nuværende formulering ved lov nr. 299 af 8. juni 1978.

Overtaksationskommissionen finder, som sagen foreligger, ikke anledning til at tage stilling, om optagning af fisk som led i undersøgelser med hjemmel i lov om vandplanlægning § 31 kan anses for en skade og ulempe i § 33, stk. 3's forstand. Miljøstyrelsen har over for taksationsmyndighederne anført, at indgrebet har karakter af erstatningsfri regulering, men Miljøstyrelsen har samtidig lagt til grund, at bredejerne har ret til erstatning efter § 33, stk. 3, såfremt de har lidt et tab som følge af fiskeoptagningen. Overtaksationskommissionen er enig med Miljøstyrelsen i, at et krav på erstatning i medfør af § 33, stk. 3, i alle tilfælde forudsætter, at bredejerne har lidt et tab.

Overtaksationskommissionens flertal (Ole Terkelsen, Holger Hedegaard og Jens-Jørn Holdensgaard Nielsen) bemærker, at den økonomiske værdi af fiskene i Adresse 1 i første række må anses for knyttet til fiskeretten, der tilkommer bredejerne. Det må anses for tvivlsomt, om fiskene i Adresse 1 i sig selv kan anses for bredejernes ejendom, også selv om fiskene ikke i nævneværdigt omfang måtte vandre til og fra det øvrige vandløbssystem. Disse medlemmer tiltræder af de af taksationskommissionens flertal anførte grunde, at der ikke er grundlag for at antage, at bredejerne som følge af undersøgelserne har lidt et økonomisk tab, der kan begrunde et krav om erstatning.

Ét medlem af kommissionen (Keld Fausing) finder af de grunde, der er anført af taksationskommissionens mindretal, at bredejernes erstatningskrav skal tages til følge.

Der træffes afgørelse i overensstemmelse med stemmeflertallet.

Konklusion

Taksationskommissionens kendelse stadfæstes. Der tilkendes ikke bredejerne Bredejer 1 og Bredejer 2 erstatning.

Ole Terkelsen

Holger Hedegaard Keld Fausing Jens-Jørn Holdensgaard Nielsen

/Asbjørn Hagen Varde

Overtaksationskommissionens afgørelse er truffet i henhold til vandplanlægningslovens § 33, stk. 3, som henviser til §§ 51-56 og 58 a-66 om erstatningsfastsættelse, taksation og søgsmål i den tidligere vejlov, jf. senest lovbekendtgørelse nr. 1048 af 3. november 2011 om offentlige veje m.v. Reglerne herom findes i dag i lov nr. 1520 af 27. december 2014 om offentlige veje m.v. med senere ændringer, herunder §§ 116-118 om overtaksation.

Kendelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, men sagen kan indbringes for domstolene. Ifølge § 65, stk. 1, i lovbekendtgørelse nr. 1048 af 3. november 2011 om offentlige veje m.v. og § 121, stk. 1, i den gældende vejlov, skal søgsmål om ekspropriation efter loven anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Udskriftens rigtighed og kendelsens udsendelse bekræftes.

Viborg, den 24. november 2023

Asbjørn Hagen Varde
Fuldmægtig, cand.jur.